

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/176/2024
Identifikačné číslo spisu:	5623215374
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5623215374.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: R. G., nar. N., bytom T., zastúpená advokátom JUDr. Petrom Svrčekom, so sídlom K. A. Medveckého 1503/1, Ružomberok, IČO: 42 224 969, proti žalovaným: 1/ L. U., rod. U., nar. N. trvale bytom A., 2/ D. Q., nar. N., trvale bytom Q., 3/ J. U., nar. N., trvale bytom F., zastúpená Dušanom Ganobčíkom, nar. 24. decembra 1962, bytom Poľná 1894/47, Ružomberok, o určenie platnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 4C/74/2023, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2024 sp. zn. 6Co/28/2024, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovaná 3/ m á proti žalobkyni n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Žalovaným 1/ a 2/ n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom z 9. januára 2024 č. k. 4C/74/2023-97 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“ alebo „rozsudok súdu prvej inštancie“) žalobu zamietol (prvá výroková veta). Žalovanej 1/ voči žalobkyni náhradu trov konania nepriznal; žalovaným 2/ a 3/ voči žalobkyni priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu (druhá a tretia výroková veta). Zároveň rozhodol, že o výške náhrady trov konania bude rozhodnuté súdom prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením (štvrtá výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou domáhala, aby súd určil, že alografný závet poručiťky E. E., nar. N., zomr. N., podpísaný dňa 6. apríla 2022 a predložený v dedičskom konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. RK-2D/59/2022 je platný. Žalobu odôvodnila tým, že poručiťka zanechala alografný závet spísaný veľkými tlačnými písmenami a pod menom a priezviskom poručiťky je jej vlastnoručný podpis. Poručiťka ho podpísala v Ružomberku dňa 6. apríla 2022 o 13.45 hod., čo svojim podpisom potvrdili pracovníci Okresného úradu Ružomberok E. T. a P. U.. Žalobkyňa sa podaním z 29. septembra 2022 prihlásila do dedičského

konania po poručiiteľke ako dedička zo závetu. Notárka uviedla, že závet považuje za neplatný z dôvodu, že dátum jeho podpisu je 4. apríla 2022, ale z osvedčovacej doložky vyplýva, že ho podpísala dňa 6. apríla 2022. Notárka nepostupovala v zmysle § 194 ods. 1 CMP a nevydala uznesenie, ktorým by žalobkyňu odkázala na podanie žaloby na súd, iba jej oznámila okruh dedičov. Poručiiteľka závet nenapísala vlastnou rukou, iba ho vlastnou rukou podpísala. Zamestnanci Okresného úradu Ružomberok osvedčili pravosť jej podpisu na záвете. Na platnosť takéhoto závetu sa nevyžaduje spolupôsobenie úradných osôb, ktorými treba rozumieť notára alebo zamestnancov notárskeho úradu. Zamestnanci okresného úradu nepôsobili ako úradné osoby, ale ako svedkovia, pričom sa naň podpísali. Keďže ide o alografný závet, na jeho platnosť sa nevyžaduje, aby bol dátum jeho podpisu napísaný poručiiteľkou, taktiež sa nevyžaduje, aby ho napísala tá istá osoba ako pisateľ závetu. Zo závetu je bez akýchkoľvek pochybností zistiteľné, že poručiiteľka ho podpísala 6. apríla 2022. Závet má tak všetky formálne a obsahové náležitosti vyžadované zákonom. O poručiiteľku sa pred jej smrťou dlhodobo starala žalobkyňa. Poručiiteľka nemala deti, nebola so svojimi súrodencami ani s ich deťmi v žiadnom kontakte, nezaujímal sa o ňu. Na požadovanom určení má žalobkyňa naliehavý právny záujem. Pokiaľ súd určí závet za platný, bude jedinou dedičkou po poručiiteľke a zdedí všetok jej majetok.

1.2. Žalovaná 3/ s podanou žalobou nesúhlasila, žiadala ju zamietnuť. Aj keď sú na záвете dva podpisy, to neznamena, že závet je platný, lebo overovatelia nepôsobili ako svedkovia, ale ako overovatelia listiny. Uviedla, že svedok musí byť dopredu oboznámený, za akým účelom tam ide a oni dvaja tam išli za účelom overenia podpisu, obaja vypovedali, že na overenie boli dvaja, lebo sa jednalo o staršiu osobu. Vyhlásili, že boli povolaní na overenie podpisu a z ich výpovedí je jasné, že neplnili funkciu svedkov. Poručiiteľka o päť dní zomrela.

1.3. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie na pojednávaní; vec právne posúdil podľa § 137 písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), § 194 ods. 1 zákona č. 161/2015 Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), § 461 ods. 1, § 476 ods. 1, 2, § 476b zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“).

1.4. Okresný súd posúdil prípustnosť žaloby ako žaloby o určenie právnej skutočnosti, vyvolanej sporom o dedičské právo v zmysle § 194 ods. 1 CMP. S odkazom na rozhodnutie R (ČR) 59/1998 konštatoval, že výsluchom svedkov S. T. a P. U. bolo preukázané, že títo neplnili funkciu svedkov, ale overovateľov podpisu poručiiteľky. Išlo o zamestnancov Okresného úradu Ružomberok, ktorí v rámci plnenia svojich pracovných povinností (okrem iného) zabezpečujú overovanie podpisov, a za týmto účelom boli žalobkyňou (ktorú skutočnosť aj sama potvrdila) prizvaní do domácnosti poručiiteľky. Ich úlohou bolo zabezpečiť overenie podpisu poručiiteľky, čo napokon vyplýva aj z ich pracovného zaradenia, nie pôsobiť v úlohe svedkov závetu. Nejednalo sa o osoby, ktoré by s týmto poverením boli vopred uzročené, poverené a s týmto poverením oboznámené. Obaja svedkovia jednoznačne potvrdili, že účelom návštevy domácnosti poručiiteľky bolo overiť jej podpis na predložených listinách, ako to preukazuje i Osvedčovacia kniha predložená svedkom T. na pojednávaní. O tom, že sa jednalo len o osoby náhodne prítomné, svedčí aj tá skutočnosť, že prvýkrát do domácnosti poručiiteľky za účelom overenia podpisu sa okrem S. T. dostavila P. A. a o pár dní na to iná osoba - P. U.. S odkazom na rozhodnutie R 19/1964 a záver právnej teórie (FEKETE, I. Občiansky zákonník 2. dieľ. Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex, 2011. 1330 s.) ďalej súd prvej inštancie uviedol, že výsluchom oboch svedkov T. a U. nebolo preukázané, že by poručiiteľka pred nimi výslovne alebo iným pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom vyhlásila, že sa jedná o jej poslednú vôľu. Poručiiteľka len prehlásila, že vie, čo podpisuje. Reagovala tak na otázku overovateľa podpisu p. T., ktorý zisťoval jej rozumovú a vôľovú schopnosť. Z dôvodu, že neboli splnené podmienky platnosti závetu žalobu ako nedôvodnú zamietol. O trovách konania okresný súd rozhodol pri aplikácii § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 30. mája 2024 č. k. 6Co/28/2024-137 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvá výroková veta); žalovaným 1/ až 3/ proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (druhá výroková veta).

2.1. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie postupom podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP; so závermi súdu prvej inštancie sa v celom rozsahu stotožnil. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň odkázal.

2.2. Odvolací súd súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že pre platnosť alografného závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka nie je nevyhnutné, aby bolo priamo v jeho texte uvedené, že poručiteľ pred oboma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Uviedol, že rozhodujúce je, či sa tak fakticky stalo. Výslovný prejav vôle poručiteľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom. Práve svedkovia závetu sú povolaní na to, aby o tom podali svedectvo. Svojím podpisom majú potvrdiť, že poručiteľ pred nimi vyhlásil, že predmetná listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia musia byť vopred informovaní o tejto úlohe. Svedkom nemôže byť osoba, ktorá bola iba prítomná pri tomto úkone. Svedkovia sa musia na závet podpísať. Zo znenia § 476b Občianskeho zákonníka nevyplýva záväzná poradie, v akom musia byť tieto náležitosti splnené. Na platnosť alografného závetu stačí, ak požadované náležitosti boli splnené v bezprostrednej časovej súvislosti tak, že sa javia ako jednotný úkon. Svedkovia však v danom prípade osvedčujú len vyhlásenie poručiteľa, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu a nie aj obsah tejto listiny alebo podpis poručiteľa. Odvolací súd zhrnul, že z ustanovenia § 476b Občianskeho zákonníka jednoznačne vyplýva, že vôľu o tom, že listina o alografnom závete obsahuje poslednú vôľu poručiteľa, môže poručiteľ prejsť pred dvoma svedkami súčasne prítomnými len výslovne. Znamená to, že konkludentné prejavenie vôle v tomto prípade nie je možné. Na to, aby právne významným spôsobom dvom súčasne prítomným svedkom prejavil, že listina o alografnom závete obsahuje jeho poslednú vôľu, musí poručiteľ použiť slovné výrazy alebo obvyklé znamenia. Zmyslom tejto právnej úpravy je jednak to, aby ten, kto bol povolaný ako svedok a kto má z tohto dôvodu alografný závet podpísať, nemal žiadne pochybnosti - bez zreteľa na skutočný obsah listiny a prípadné svedkove vlastné poznatky a názory o obsahu listiny, alebo na to, aby bol oboznámený s obsahom závetu - o tom, že poručiteľ v listine uviedol svoju poslednú vôľu (teda, že ide o závet), jednak to, aby svedok z prejavu vôle poručiteľa nepochybne vedel, že poručiteľ v závete skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu (teda, že ide o závet, a že ju činí slobodne a vážne).

2.3. Odvolací súd uzavrel, že v posudzovanom prípade svedkovia E. T. a P. U. neplnili funkciu svedkov právneho úkonu poručiteľky (alografného závetu), ale boli len overovatelia podpisu poručiteľky, ktorí túto funkciu vykonávali z pozície zamestnancov Okresného úradu Ružomberok v rámci plnenia svojich povinností. Ich pracovnou náplňou bolo zabezpečovanie overovania podpisov a za týmto účelom boli aj žalobkyňou do domácnosti poručiteľky prizvaní. Ich úlohou bolo teda zabezpečiť overenie podpisu poručiteľky na spornom závete. Okresný súd správne argumentoval, že E. T. a P. U. neboli osobami, ktoré by boli takýmto poverením (t. j. že budú svedkovia tohto úkonu) uznané, poverené a oboznámené. Obaja svedkovia totiž zhodne potvrdili, že účelom ich návštevy domácnosti poručiteľky dňa 6. apríla 2022 bolo overiť jej podpis na predložených listinách (alografnom závete) tak, ako to vyplýva aj z Osvedčovacej knihy predloženej svedkom E. na pojednávaní pred súdom prvej inštancie. Na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že zákon pre platnosť závetu nevyžaduje overenie podpisu poručiteľa. Bolo teda na slobodnom rozhodnutí poručiteľky, či svoj podpis na spornom závete dá/nedá úradne overiť. Rovnako správne okresný súd podľa odvolacieho súdu v bode 25. napadnutého rozhodnutia uviedol, že vykonaným dokazovaním nebolo v tomto spore preukázané, že by poručiteľka pred E. T. a P. U. výslovne, alebo iným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, vyhlásila, že sa jedná o jej poslednú vôľu. Prehlásenie E. E., že „vie, čo podpisuje“, bolo len reakciou na otázku jedného z overovateľov podpisu - E., ktorý týmto spôsobom len rutinne pri výkone svojej pracovnej činnosti zisťuje rozumovú a vôľovú schopnosť osoby, ktorej podpis ide overiť.

2.4. Odvolací súd zdôraznil, že aj s prihliadnutím na judikaturu Ústavného súdu Slovenskej republiky ohľadne výkladu právnych úkonov (napr. nález sp. zn. IV. ÚS 15/2014, či I. ÚS 242/07, I. ÚS 243/07, IV. ÚS 340/2012 a iné), pri výklade právneho úkonu, a to bez zreteľa na to, že ide o výklad subjektívneho prejavu konajúcej osoby, treba vždy vychádzať z právnej úpravy, ktorá je v prípade

alografného závetu pomerne striktná. Ak teda zákon výslovne pri vyhotovení alografného závetu v zmysle ustanovenia § 476b Občianskeho zákonníka formalizuje tento právny úkon spôsobom v ňom vyjadreným, nemožno prejav vôle poručiťky, t. j. jej slová „ja viem, čo podpisujem“, vykladať tak, že by v danom prípade prejavila pred dvoma súčasne prítomnými svedkami to, že sa jedná o jej poslednú vôľu (závet).

2.5. Náhradu trov odvolacieho konania žalovaným 1/ až 3/ odvolací súd nepriznal s poukazom na to, že im v aktuálnom odvolacom konaní preukázateľne žiadne trovy (majúce sa nahradiť) nevznikli.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovala výlučne z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP; navrhla, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu i rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľka tvrdila, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dvoch otázok: od otázky zákonných požiadaviek na svedkov alografného závetu a otázky náležitosti prejavu poručiťky predneseného pred týmito svedkami.

3.2. Dovolateľka v prvom rade uviedla, že čo sa týka požiadaviek na svedkov alografného závetu, odvolací súd si osvojil právny názor súdu prvej inštancie, že svedkom podľa § 476b Občianskeho zákonníka môže byť len taká osoba, ktorá je touto funkciou vopred poverená a je s týmto poverením oboznámená; nie je teda týmto svedkom pri zriadení závetu ten, kto bol pri tomto úkone len náhodne prítomný. Pri vyslovení tohto názoru odkázal súd prvej inštancie na judikát R (ČR) 59/1998. Odvolací súd v odseku 38. odôvodnenia rozsudku odcitoval komentár k príslušnému ustanoveniu Občianskeho zákonníka, ktorý vydalo vydavateľstvo C. H. Beck. Ani jeden súd v tejto súvislosti nepoukázal na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, ktorý už viackrát vyslovil, že jej súčasťou nie sú rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (sp. zn. 6Cdo/79/2017, 6Cdo/129/2017). Je teda zrejmé, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľka uviedla, že vyriešenie tejto právnej otázky odvolacím súdom považuje za nesprávne. Nie je zrejmé, prečo by na svedkov alografného závetu mali byť kladené iné požiadavky ako na svedkov akéhokoľvek iného právneho úkonu. Vo všeobecnosti svedkovia majú za úlohu v prípade potreby vydať svedectvo o tom, čo vnímali svojimi zmyslami. Z tohto pohľadu je úplne jedno, či nejaký svedok vopred vie o tom, že bude mať potvrdiť nejakú skutočnosť alebo sa na danom mieste v danom čase ocitol len náhodne. Tak či onak je schopný zmyslami vnímať, čo sa deje a podať o tom informáciu. Svedkovia alografného závetu majú potvrdiť, že poručiťel chcel s o svojím majetkom naložiť tak, ako je uvedené v závete, ktorý sám nepísal. Nie je zrejmé, prečo by svedectvo dvoch osôb vopred poverených funkciou svedkov malo mať väčšiu váhu ako svedectvo osôb prítomných len náhodne. To, či ono svedectvo má potvrdiť to isté - či poručiťel vyhlásil, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu. Vzhľadom na zásadu favorizácie platnosti právneho úkonu pred jeho neplatnosťou neobstoí názor, že svedectvo vopred poverených osôb má akúsi vyššiu výpovednú hodnotu ako svedectvo osôb vopred funkciou svedkov závetu nepoverených. S. T. a P. U. vnímali to isté v pozícii svedectvom nepoverených osôb, ako by boli vnímali, pokiaľ by boli bývali poverení funkciou svedkov. Požiadavka na poverenie, či uzrokovanie vopred nemá racionálny základ a predstavuje zbytočný a neprípustný formalizmus pri posudzovaní platnosti právneho úkonu.

3.3. Ďalšou otázkou, ktorá podľa názoru dovolateľky nebola v rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu doposiaľ riešená, je otázka, či prejav vôle poručiťky o tom, že vie, čo podpisuje, možno považovať za výslovný prejav, že listina obsahuje jej poslednú vôľu. V konaní bolo podľa dovolateľky svedeckými výpoveďami preukázané, že poručiťka na svedkom položenú otázku odvetila, že vie, čo podpisuje. Pri riešení dostatočnosti takéhoto vyjadrenia pre platnosť alografného závetu odvolací súd vychádzal zo základného teoretického východiska, že výslovný prejav vôle poručiťela o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom. Tento výklad právnej normy aplikoval na zistený skutkový stav

tak, že dospel k záveru, že vyjadrenie poručiťky o tom, že vie, čo podpisuje, nemožno považovať za výslovný prejav vôle. Žalobkyňa považuje takúto aplikáciu práva za nesprávnu, keďže prednesený prejav možno považovať práve za iný jednoznačný a pochybnosti nevzbudzujúci spôsob prejavu toho, že obsah listiny je poručiťke známy a súhlasí s ním. Nemožno súhlasiť, že by išlo iba o prejav konkludentný, keďže poručiťka jednoznačne pred dvoma svedkami vyjadrila svoju vedomosť a uzrozumenie s obsahom listiny. Pred týmito osobami závet podpísala, čo síce nie je podmienkou jeho platnosti, ale potvrdzuje to, že chcela s majetkom pre prípad smrti naložiť spôsobom v ňom uvedeným. Dovolateľka zdôraznila, že v priebehu konania poukazovala na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky o tom, že v prípade možného záveru o platnosti, ale aj neplatnosti právneho úkonu sa má uprednostniť výklad smerujúci k platnosti právneho úkonu. V tejto súvislosti nemožno opomenúť fakt, že v dôsledku rozhodnutia súdov oboch inštancií sa znemožnilo pripísať vôli poručiťky také následky, aké sama sledovala, hoci všetky zákonné náležitosti právneho úkonu boli splnené. Z dokazovania vyplynulo, že poručiťka chcela byť, čo vlastnila, pre prípad smrti zanechať žalobkyni. Príliš formalistickým výkladom sa však tejto jej vôli nepriznal taký účinok, aký sama sledovala, hoci boli splnené aj prísnejšie formálne náležitosti alografného závetu - súčasná prítomnosť dvoch svedkov a jednoznačný a zúčastnenými nespochybnený prejav poručiťky.

4. Žalovaná 3/ v písomnom vyjadrení navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne zamietol, rozsudok odvolacieho súdu potvrdil a žalovanej 3/ priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Poukázala na to, že zo strany žalobkyne ide o opakované uvádzanie skutočností, ktoré už boli predmetom predchádzajúceho súdneho konania. Vo veci nie sú splnené podmienky ustanovené § 476b Občianskeho zákonníka; žalobkyňou označené osoby neboli svedkovia závetu, ale len úradní overovatelia podpisu. Dovolanie žalobkyne mala za účelové, čoho následkom je chátranie bytu, ktorý je predmetom dedenia.

5. Žalované 1/, 2/ sa k dovolaniu žalobkyne nevyjadrili.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

7. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Právna úprava dovolacieho konania dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

9. Dovolateľka uplatnila výlučne dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo c) je

dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte len „právna otázka“).

13. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/216/2017). Zároveň je potrebné zdôrazniť, že sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

14. Je treba tiež uviesť, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na dvoch alebo viacerých (z hľadiska merita rozhodnutia rovnocenných) dôvodoch, z ktorých každý jeden aj len samostatne bol súdom považovaný za kľúčový [v tom zmysle, že so zreteľom naň bolo treba žalobu buď zamietnuť alebo (naopak) žalobe vyhovieť], zaťažuje procesná povinnosť dovolateľa preukázať prípustnosť a opodstatnenosť dovolania vo väzbe na každý jeden z týchto dôvodov. Inak povedané, ak z dvoch alebo z viacerých kľúčových a rovnocenných dôvodov, na ktorých právne stojí napadnuté odvolacie rozhodnutie, minimálne jeden dôvod v rámci dovolacieho prieskumu podľa § 421 ods. 1 CSP neobstoí (dovolanie je tu neprípustné alebo nie je tu dôvodné, pozn.), nemôžu obstať ďalšie dôvody podľa § 421 ods. 1 CSP, aj keby všetky ostatné kľúčové dôvody mali byť in concreto prípustné a opodstatnené (dôvodné); nie je totiž v takomto prípade dodržaný zákonný predpoklad vyjadrený v § 421 ods. 1 CSP „Dovolanie je prípustné ... ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky.“ (rozhodnutie sp. zn. 7Cdo/129/2018).

15. Za dovolacím súdom dosiaľ nevyriešené označila dovolateľka dve otázky, ktoré z obsahu jej dovolania možno jednoznačne vyvodíť:

1/ „či prejav vôle poručiťky v znení „ja viem, čo podpisujem“ možno považovať za výslovný prejav poručiťky podľa § 476b Občianskeho zákonníka o tom, že listina obsahuje jej poslednú vôľu“;

2/ „či je správny právny názor, podľa ktorého svedkom alografného závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka môže byť len a výlučne taká osoba, ktorá je touto funkciou vopred poverená a je s týmto poverením oboznámená“.

16. V posudzovanom prípade odvolací súd považoval rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny, z dôvodu ktorého ho aj potvrdil. Nosné dôvody, na základe ktorých bola nižšími súdmi žaloba zamietnutá (prvoinstančným súdom), resp. toto rozhodnutie bolo potvrdené (odvolacím súdom) spočívali v právnom závere, že na základe skutkového stavu zisteného v konaní vykonanom dokazovaním bolo preukázané, že v okolnostiach danej veci neboli splnené podmienky pre platnosť alografného závetu uvedené v § 476b Občianskeho zákonníka. Odvolací súd konkrétne v bode 40. dovolaním napadnutého rozsudku uviedol: „S prihliadnutím na vyššie uvedenú argumentáciu a právnu úpravu je zrejmé, že v

posudzovanom prípade svedkovia E. T. a P. U. neplnili funkciu svedkov právneho úkonu poručiťky (alografného závetu), ale boli len overovatelia podpisu poručiťky, ktorí túto funkciu vykonávali z pozície zamestnancov Okresného úradu Ružomberok v rámci plnenia svojich povinností. Ich pracovnou náplňou bolo zabezpečovanie overovania podpisov, a za týmto účelom boli aj žalobkyňou do domácnosti poručiťky prizvaní. Ich úlohou bolo teda zabezpečiť overenie podpisu poručiťky na spornom závete. Okresný súd v bode 24. napadnutého rozhodnutia správne argumentoval, že E. T. a P. U. neboli osobami, ktoré by boli takýmto poverením (t. j. že budú svedkovia tohto úkonu) uzrozumené, poverené a oboznámené. Obaja svedkovia totiž zhodne potvrdili, že účelom ich návštevy domácnosti poručiťky dňa 06. 04. 2022 bolo overiť jej podpis na predložených listinách (alografnom závete) tak, ako to vyplýva aj z osvedčovacej knihy predloženej svedkom E. na pojednávaní pred súdom prvej inštancie. Na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že zákon pre platnosť závetu nevyžaduje overenie podpisu poručiťky. Bolo teda na slobodnom rozhodnutí poručiťky, či svoj podpis na spornom závete dá/nedá úradne overiť. Rovnako správne konajúci súd v bode 25. napadnutého rozhodnutia uviedol, že vykonaným dokazovaním nebolo v tomto spore preukázané, že by poručiťka pred E. T. a P. U. výslovne alebo iným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, vyhlásila, že sa jedná o jej poslednú vôľu. Prehlásenie E. E., že „vie, čo podpisuje“, bolo len reakciou na otázku jedného z overovateľov podpisu - E., ktorý týmto spôsobom len rutinne pri výkone svojej pracovnej činnosti zisťuje rozumovú a vôľovú schopnosť osoby, ktorej podpis ide overiť.“

17. Najvyšší súd v rámci dovolacieho prieskumu, rešpektujúc vyššie uvedené východiská (body 10. až 13.) preskúmal prípustnosť dovolania žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP v rozsahu žalobkyňou namietaným nesprávnym posúdením otázky nedostatku prejavu poručiťky o tom, že listina obsahuje jej poslednú vôľu pred dvoma prítomnými svedkami v zmysle § 476b Občianskeho zákonníka, keďže (aj) na základe tohto dôvodu nižšie súdy považovali alografný závet poručiťky za neplatný.

18. Dovolací súd vychádzajúc zo žalobkyňou formulovanej prvej dovolacej otázky (bod 15. 1/) dospel k záveru, že jadro žalobkyňou formulovanej otázky bolo späť s otázkou skutkovou, spočívajúcou vo výklade konkrétneho prejavu vôle poručiťky „ja viem, čo podpisujem“ súdmi nižšej inštancie.

19. Vo vzťahu k nemožnosti posúdenia skutkových otázok pri dovolaní podľa § 421 ods. 1 CSP je potrebné poukázať tiež na to, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Najvyšší súd v dovolacom konaní nevykonáva dokazovanie, preto ani nemôže prehodnocovať dôkazy vykonané v konaní na súdoch oboch inštancií a v zásade ani posudzovať správnosť z nich vyvedených skutkových zistení (záverov).

20. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

21. Z vyššie uvedeného (bod 16.) je zjavný záver súdov nižšej inštancie, že žalobkyňa v danom prípade neunesla dôkazné bremeno ohľadom preukázania existencie prejavu poručiťky (výslovným alebo akýmkoľvek iným pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom) o tom, že listina, ktorú pred svedkami podpísala, obsahuje prejav jej poslednej vôle. Ide o skutkový záver majúci pôvod vo výklade konkrétneho prejavu poručiťky, založený na vykonanom dokazovaní v tomto spore. Ak strana sporu v

dovolacom konaní vytyka súdu, že zmluvu (resp. právny úkon) interpretoval nesprávne, v rozpore s jeho skutočným obsahom, ide o dovoláciu námietku nevystihujúcu podstatu § 421 ods. 1 písm. b) CSP, lebo takáto námietka sa týka nesprávneho skutkového zistenia, na ktorom súd založil svoje právne závery. Pokiaľ totiž súd zisťuje obsah právneho úkonu, a to aj za pomoci výkladu prejavu vôle v zmysle § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka, rieši skutkové otázky. Výsledkom tejto činnosti súdu sú skutkové zistenia a z nich vyvedené skutkové (nie právne) závery súdu. Hodnotiaci skutkový záver súdu, ktorý tvorí podstatu tohto výsledku, nemožno považovať za právne posúdenie. (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/27/2019). Tento skutkový základ sporu nemožno v dovolacom konaní úspešne spochybniť. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP), a to aj vtedy, keď je v dovolaní spochybňovaný práve skutkový stav zistený odvolacím súdom.

22. Je teda zrejmé, že dovolateľka v tomto prípade síce argumentuje nesprávnym právnym posúdením podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, avšak len v tom zmysle, že ak by odvolací súd vychádzal z inak zisteného skutkového stavu (teda ak by prejav vôle poručiťky interpretoval inak, v súlade s predstavou dovolateľky), musel by dospieť k odlišnému právnemu posúdeniu, teda k záveru, že alografný závet poručiťky je platný a žalobkyňou podaná žaloba opodstatnená.

23. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobkyňa v rozsahu prvej položenej dovolacej otázky nevymedzila uplatnený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP, dovolací súd v tejto časti odmietol jej dovolanie podľa § 447 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

24. Ďalším dôvodom vyslovenia neplatnosti závetu poručiťky bol právny záver odvolacieho súdu, že svedkovia závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka musia byť vopred informovaní o tejto úlohe a svedkom nemôže byť osoba, ktorá bola iba prítomná pri tomto úkone. Aj tento dôvod žalobkyňa namietala v rámci podaného dovolania, a to podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (bod 15. 2/).

25. Vzhľadom na to, že dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP v rozsahu týkajúcom sa prejavu poručiťky o tom, že listina obsahuje jej poslednú vôľu nie je prípustné; neobstoí (s poukazom na právne východisko najvyššieho súdu prezentované v bode 14. tohto uznesenia) už len z tohto dôvodu dovolanie žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP voči ďalšiemu dôvodu neplatnosti alografného závetu poručiťky súvisiacemu s právnym záverom odvolacieho súdu, že svedkovia závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka musia byť vopred informovaní o tejto úlohe a svedkom nemôže byť osoba, ktorá bola iba (náhodne) prítomná pri tomto úkone. Dovolací prieskum prípustnosti a dôvodnosti podaného dovolania žalobkyne o nesprávnom právnom posúdení zákonných požiadaviek na svedkov alografného závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka, ktorý bol jedným z dvoch rovnocenných dôvodov pre vyslovenie neplatnosti alografného závetu poručiťky súdmi nižšej inštancie, by nemal vplyv na záver dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ku ktorému dospel najvyšší súd vo vzťahu k v poradí prvému kľúčovému a ako samému postačujúcemu dôvodu vyslovenia neplatnosti alografného závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka - nepreukázania existencie prejavu poručiťky o tom, že listina obsahuje jej poslednú vôľu. Dovolací súd preto dovolanie i v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

26. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovanej 3/ priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyňi v súlade so zásadou úspechu vyplývajúcou z § 255 ods. 1 CSP s tým, že o výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v zmysle § 262 ods. 2 CSP. Žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania nebol priznaný, nakoľko v súvislosti s predmetným konaním im žiadne trovy nevznikli.

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.